

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1946 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 5 § 2 mom. lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln (punkterna 53, 54 och 93) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1946/47 såsom förslagsanslag anvisa till Barnbidrag 7 500 000 kronor, till Dyrtidstillägg å barnbidrag 3 500 000 kronor och till Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott 2 900 000 kronor.

Sedermåra har Kungl. Maj:t genom en den 12 april 1946 dagtecknad proposition, nr 248, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden,

dels föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 5 § 2 mom. lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag samt

2) lag om ändrad lydelse av 8 § 2 mom. bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382),

dels ock, med återkallande av i årets statsverksproposition härutinnan framlagda förslag, föreslagit riksdagen att å driftbudgeten under femte huvudtiteln för budgetåret 1946/47

till *Barnbidrag* anvisa ett *förslagsanslag* av 8 250 000 kronor;

till *Dyrtidstillägg å barnbidrag* anvisa ett *förslagsanslag* av 3 800 000 kronor;

till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott* anvisa ett *förslagsanslag* av 3 000 000 kronor.

De framlagda författningsförslagen äro av följande lydelse:

1) Lag

angående ändrad lydelse av 5 § 2 mom. lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag.

Härigenom förordnas, att 5 § 2 mom. lagen den 18 juni 1937 om barnbidrag¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

5 §.

2 mom. Barnbidrag enligt — — — 180 kronor.

Överstiger moderns eller den arbetsoförmögnes årsinkomst 1 200 kronor i

¹ Senaste lydelse se SFS 1942:483.

ortsgrupp 1, 1 600 kronor i ortsgupp 2 och 2 000 kronor i ortsgupp 3, eller har den arbetsoförmögne, därest han är gift, tillsammans med sin hustru en årsinkomst överstigande 1 400 kronor i ortsgupp 1, 1 900 kronor i ortsgupp 2 och 2 400 kronor i ortsgupp 3, minskas barnbidraget med sex tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp.

Barnbidrag, varom — — — medgiva undantag.

Vistas barn — — — därtill nedsätts.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1946.

Barnbidrag, som någon åtnjuter den 30 juni 1946, skall av pensionsstyrelsen utan ansökning höjas i enlighet med bestämmelserna i denna lag. Till grund för omräkningen skall dock läggas det inkomstbelopp, som fastställts vid barnbidragets beviljande.

Beträffande skyldighet för kommun att bidraga till kostnaden för höjning av barnbidrag enligt denna lag skall så anses som om höjningen beviljats efter ansökning hos pensionsnämnden i den kommun, som bidrager till kostnaden för barnbidraget, eller, där flera kommuner bidraga härtil, hos pensionsnämnden i den kommun, för vilken bidragsskyldighet sist inträtt.

2) L a g

om ändrad lydelse av 8 § 2 mom. bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382).

Härigenom förordnas, att 8 § 2 mom. bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

8 §.

2 mom. Överstiger moderns årsinkomst

1 450 kronor i ortsgupp 1,	
1 850 » » » 2 och	
2 250 » » » 3	

eller har modern, därest hon är gift och sammanlever med sin man samt denne är underhållsskyldig gentemot barnet, tillsammans med mannen en årsinkomst överstigande

1 900 kronor i ortsgupp 1,	
2 400 » » » 2 och	
2 900 » » » 3	

skall, med undantag för fall som i 9 § 2 mom. sägs, från bidragsförskottet avdragas sex tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp. Har modern flera till bidragsförskott berättigade barn, minskas dock förskottet blott med så stor del av nämnda avdrag, som enligt fördelning efter huvudtalet belöper på varje barn. Hava makar som nyss sagts att försörja barn under sexton år, som icke är berättigat vare sig till barnbidrag enligt lagen om barnbidrag eller till bidragsförskott, skall det här ovan för vederbörande

ortsgrupp angivna inkomstbeloppet för makar ökas med 100 kronor för varje sådant barn.

Har barn — — — nämnda inkomst.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1946. I fråga om bidragsförskott, som efter lagens ikraftträdande beviljas för tid dessförinnan, skola dock äldre bestämmelser gälla.

Före avlämnandet av propositionen nr 248 ha inom riksdagen väckts två likalydande motioner, nr 44 i första kammaren av herr *Källman m. fl.* och nr 75 i andra kammaren av herr *Andersson* i Alfredshem *m. fl.*, vari hemställt, att riksdagen måtte besluta, att »5 § 2 mom. lagen om barnbidrag av den 18 juni 1937 ändras så, att de inkomstbelopp, som föranleda minskning av barnbidrag, måtte genomgående höjas med 500 kronor».

Propositionen nr 248 har, såvitt angår lagförslagen, hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet. I övrigt har propositionen hänvisats till statsutskottet. Motionerna ha hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet.

Enligt överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet ha propositionen och motionerna hänskjutits till behandling i sammansatt stats- och andra lagutskott.

Beträffande de skäl, som utöver vad nedan anföres åberopats till stöd för de genom propositionen framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl, som motionärerna andragit till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till propositionen och motionerna.

Enligt *lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag* utgår barnbidrag — förutom för föräldralöst barn — för barn vars fader avlidit, för adoptivbarn till makar och hustruns före eller under äktenskapet antagna adoptivbarn då mannen avlidit, för barn och adoptivbarn till makar då mannen är arbetsförmögen, för arbetsförmögen änklings barn och adoptivbarn i äktenskapet med den avlidna hustrun samt för arbetsförmögen frånskild makes barn och adoptivbarn i det upplösta äktenskapet då denne har vårdnaden om barnet. Även i vissa andra fall utgår barnbidrag för barn eller adoptivbarn till arbetsförmögen person eller till hustru till arbetsförmögen man.

Ärenden rörande barnbidrag handläggas av pensionsnämnderna och pensionsstyrelsen. Barnbidrag utgår, där fråga ej är om föräldralöst barn, enligt 5 § 2 mom. i lagen för ett barn med 240 kronor i ortsgrupp 1, 300 kronor i ortsgrupp 2 och 360 kronor i ortsgrupp 3, för två barn med respektive 420, 525 och 630 kronor, för tre barn med respektive 600, 750 och 900 kronor samt för varje barn däröver med ytterligare respektive 120, 150 och 180 kronor.

Ortsgrupperingen är densamma som enligt lagen om folkpensionering. För tiden till och med den månad, under vilken barnet fyller två år, ökas barnbidraget med ett årligt belopp å 60 kronor.

I nyssnämnda lagrum föreskrives vidare, att om moderns eller den arbetsoförmögnes årsinkomst överstiger 750 kronor i ortsgрупп 1, 1 000 kronor i ortsgрупп 2 och 1 250 kronor i ortsgрупп 3 eller om den arbetsoförmögne, därest han är gift, tillsammans med sin hustru har en årsinkomst överstigande 900 kronor i ortsgрупп 1, 1 200 kronor i ortsgрупп 2 och 1 500 kronor i ortsgрупп 3, barnbidraget skall minskas med sex tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp. Enligt 6 § 2 mom. första stycket skall inkomst, som skall läggas till grund för beräkning av barnbidraget uppskattas i överensstämmelse med de grunder, som angivas i lagen om folkpensionering.

Nu återgivna bestämmelser om avdragsfri inkomst vid beräkning av barnbidrag infördes genom lag den 30 juni 1942 (nr 483), vilken trädde i kraft den 1 januari 1943. Dessförinnan utgjorde den avdragsfria inkomsten för ensamstående försörjare 600 kronor i ortsgрупп 1, 800 kronor i ortsgрупп 2 och 1 000 kronor i ortsgрупп 3 samt för makar 900 kronor i ortsgрупп 1, 1 125 kronor i ortsgрупп 2 och 1 350 kronor i ortsgрупп 3. Enligt dessa äldre bestämmelser skulle barnbidraget minskas med sju tiondelar av årsinkomsten, i vad den översteg sagda belopp.

Kostnaderna för barnbidrag bestridas jämlikt 14 § lagen om barnbidrag av staten och kommunerna efter samma principer som gälla för tilläggs pensioner enligt lagen om folkpensionering. Kommun, vars pensionsnämnd förklarar någon äga rätt till barnbidrag eller att erhålla ökning av sådant bidrag, skall alltså tillskjuta viss andel av bidraget eller ökningen. Denna andel utgör $\frac{1}{8}$ för orter tillhörande ortsgрупп 1, $\frac{1}{5}$ för orter tillhörande ortsgрупп 2 och $\frac{1}{4}$ för orter tillhörande ortsgрупп 3, dock att därest Stockholm eller Göteborg hänföres till sistnämnda ortsgрупп, stadens andel skall utgöra $\frac{3}{10}$. Återstående kostnad bestrides av staten.

Enligt *lagen den 11 juni 1943 (nr 382) om förskottering av underhållsbidrag till barn (bidragsförskottslag)* äger barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevitnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, att, där fadern underlåter att betala förfallet belopp, i den utsträckning och under de villkor, som närmare angivas i lagen, av allmänna medel erhålla förskott å underhållsbidraget (bidragsförskott).

Ansökningar om bidragsförskott handläggas av barnavårdsnämnderna. 8 § i lagen innehåller bestämmelser om storleken av bidragsförskottet. Detta utgår med 252 kronor i ortsgрупп 1, 300 kronor i ortsgрупп 2 och 360 kronor i ortsgрупп 3. Har modern vårdnaden om två eller flera till bidragsförskott berättigade barn, utgå förskotten för varje barn med något reducerade belopp. För barn, som ej fyllt två år, ökas bidragsförskottet med ett årligt belopp av 60 kronor.

I 2 mom. av nyssnämnda paragraf stadgas vidare, att om moderns års-

inkomst överstiger i ortsgrupp 1 1 000 kronor, i ortsgrupp 2 1 250 kronor och i ortsgrupp 3 1 500 kronor eller om modern, därest hon är gift och sammanlever med sin man samt denne är underhållsskyldig gentemot barnet, tillsammans med mannen har en årsinkomst överstigande 1 400 kronor i ortsgrupp 1, 1 700 kronor i ortsgrupp 2 och 2 000 kronor i ortsgrupp 3, sex tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp, skall — med undantag för visst fall — avdragas från bidragsförskottet. Beviljat bidragsförskott utgår till och med utgången av det statliga budgetår, som löper vid förskottets beviljande. Såsom inkomst, vilken skall läggas till grund för beräkning av bidragsförskott, skall anses det belopp, för vilket vederbörande blivit taxerad till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt vid den senaste taxeringen före barnavårdsnämndens beslut i ärendet.

Jämlikt 20 § bidragsförskottslagen bestrides utgift för bidragsförskott, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har i propositionen anfört följande:

»Förutsättning för att barnbidrag jämlikt 1937 års lag om barnbidrag skall utgå med de i lagen angivna beloppen är att barnets moder eller den, vars arbetsoförmåga konstituerar rätten till bidrag, icke har årsinkomst som överstiger vissa i lagen angivna belopp. Är årsinkomsten högre, minskas barnbidraget enligt särskilda regler. Det avdragsfria inkomstbeloppet utgör, efter lagändring år 1942, 750 kronor i ortsgrupp 1, 1 000 kronor i ortsgrupp 2 och 1 250 kronor i ortsgrupp 3. Är den arbetsoförmögne gift, skall hustruns inkomst medräknas, och i sådant fall är den sammanlagda avdragsfria inkomsten i de olika ortsgrupperna respektive 900, 1 200 och 1 500 kronor.

Genom beslut av 1945 års riksdag har utredning begärts om höjning av dessa belopp. Sådan utredning har efter erhållet uppdrag verkställts av socialvårdskommittén som vitsordat behovet av en lagändring på denna punkt men dock ifrågasatt huruvida en sådan nu borde genomföras, då det kunde förutses att inom en nära framtid en mera genomgripande revision av barnbidragslagen skulle komma till stånd. I andra hand har kommittén såsom ett provisorium föreslagit en höjning av de avdragsfria inkomstbeloppen med omkring 60 procent eller till följande belopp i de särskilda ortsgrupperna, nämligen 1 200, 1 600 och 2 000 kronor för ensamstående försörjare samt 1 400, 1 900 och 2 400 kronor för äkta makar.

Då det synes vara uppenbart, att de ifrågavarande avdragsfria inkomstbeloppen med hänsyn till numera rådande förhållanden äro alltför låga, synes mig fullgod anledning föreligga att desamma höjas utan avvaktan å den mera genomgripande revision av lagen om barnbidrag, som är att förvänta. Höjningen bör komma till stånd snarast möjligt, förslagsvis från och med den 1 juli 1946. Socialvårdskommitténs förslag beträffande den provisoriska höjningens omfattning finner jag väl avvägt och jag tillstyrker alltså detsamma.

Såsom socialvårdskommittén framhållit bör den föreslagna höjningen av de avdragsfria inkomstbeloppen i fråga om barnbidragen medföra en höjning jämväl av motsvarande avdragsfria inkomstbelopp jämlikt bidragsförskottslagen. Dessa belopp äro i samtliga ortsgrupper för ensamstående moder 250 kronor högre än för motsvarande fall enligt lagen om barnbidrag samt för makar 500 kronor högre än de i sistnämnda lag för gift försörjare angivna belopp. Socialvårdskommittén har förordat, att beloppen skola höjas i sådan mån, att överensstämmelse kommer att föreligga med lagen om barnbidrag. Jag anser emellertid, att den nuvarande differensen mellan de avdragsfria inkomstbeloppen i de båda lagarna alltjämt bör bestå. Denna differens infördes vid tillkomsten av 1943 års bidragsförskottslag av principiella skäl. Det framhölls därvid, att de olika regler som enligt de båda lagarna tillämpades vid uppskattning av värdet av naturaförmåner motiverade en högre avdragsfri inkomst i bidragsförskottslagen och att även andra omständigheter talade för en dylik skillnad mellan de båda lagarna. Då dessa skäl alltjämt torde äga sin giltighet, förordar jag, att de avdragsfria inkomstbeloppen enligt bidragsförskottslagen i de särskilda ortsgrupperna höjas, för ensamstående moder till respektive 1 450, 1 850 och 2 250 kronor samt för makar till respektive 1 900, 2 400 och 2 900 kronor.

Genomföras de i det föregående föreslagna ändringarna, torde pensionsstyrelsen böra utan särskild ansökning omräkna nu utgående barnbidrag enligt de nya reglerna, därvid de inkomstuppgifter som finnas tillgängliga i pensionsstyrelsen böra läggas till grund. Den ökning i kommunbidragets storlek, som föranledes av omräkningen, torde böra vidkännas av den kommun, som bidrager till kostnaden för barnbidraget eller, om flera kommuner bidraga därtill, den som sist blivit skyldig att bidraga till barnbidraget. I fråga om bidragsförskotten, vilka beviljas för tid intill utgången av löpande statliga budgetår, erfordras icke några motsvarande övergångsbestämmelser. Däremot synes — då bidragsförskott i viss utsträckning kan beviljas retroaktivt — föreskrift böra meddelas, att de nya reglerna icke skola vinna tillämpning i den mån efter lagändringens ikraftträdande bidragsförskott beviljas för tiden dessförinnan.

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats förslag till erforderliga ändringar i lagen om barnbidrag och bidragsförskottslagen jämte övergångsbestämmelser därtill.

Till bestridande av statsverkets kostnader för barnbidragen finnes å riksstatens femte huvudtitel uppfört ett förslagsanslag, som för innevarande budgetår är upptaget med 8 600 000 kronor. I årets statsverksproposition (femte huvudtiteln, punkt 53) har för ändamålet äskats anvisande av ett till 7 500 000 kronor minskat belopp.

Å barnbidragen utgå dyrtidstillägg efter vissa grunder. Till täckande av statsverkets kostnader härför ha i statsverkspropositionen (femte huvudtiteln, punkt 54) för nästa budgetår begärts anvisande av ett förslagsanslag å 3 500 000 kronor.

För bestridande av statsverkets kostnader för bidragsförskotten finnes å riksstaten under femte huvudtiteln uppfört ett förslagsanslag, vilket för inne-

varande budgetår uppgår till 3 000 000 kronor, men i statsverkspropositionen (femte huvudtiteln, punkt 93) föreslagits minskat till 2 900 000 kronor.

Höjningen av de avdragsfria inkomstbeloppen jämlikt lagen om barnbidrag kommer enligt socialvårdskommitténs beräkningar, mot vilka jag ej finner skäl till erinran, att medföra en kostnadsökning, som — bortsett från dyrtidstillägg — för nästkommande budgetår kan uppskattas till omkring 900 000 kronor. Härå belöpande dyrtidstillägg torde kunna beräknas komma att uppgå till omkring 400 000 kronor. Beträffande kostnadsökningen i anledning av den föreslagna höjningen av de avdragsfria inkomstbeloppen enligt bidragsförskottslagen har socialvårdskommittén icke gjort något uttalande. Uppskattningsvis torde kostnadsökningen kunna beräknas till omkring 300 000 kronor.

De nu angivna kostnadsökningarna falla icke i sin helhet på statsverket, då enligt gällande bestämmelser kommunerna skola bidra med vissa andelar därav. Kommunbidragen torde i fråga om barnbidragen och dyrtidstilläggen därå kunna beräknas komma att utgå med bortåt en sjättedel av förenämnda belopp eller med, i runda tal, respektive 150 000 kronor och 70 000 kronor. I fråga om bidragsförskotten utgör kommunandelen en fjärdedel, varför kommunbidragen till kostnadsökningen synas kunna beräknas till omkring 75 000 kronor. Statsverkets ökade utgifter i anledning av de föreslagna lagändringarna synas på grund av det anförda böra uppskattas till respektive 750 000, 330 000 och 225 000 kronor under vardera av de i det föregående omnämnda anslagen.

Dessa kostnadsansökningar äro av den storleksordning, att de synas påkalla en förhöjning av de i statsverkspropositionen för ifrågavarande ändamål gjorda anslagsäskandena, vilka ännu icke behandlats av riksdagen. Kostnadsökningen i fråga om anslaget till Dyrtidstillägg å barnbidrag torde därvid kunna avrundas till 300 000 kronor. Beträffande anslaget till Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott synes med hänsyn till ovissheten i föreliggande beräkningar angående erforderligt belopp höjningen kunna begränsas till 100 000 kronor.»

Utskottet delar departementschefens och motionärernas uppfattning, att de avdragsfria inkomstbeloppen i lagen om barnbidrag med hänsyn till de förhållanden som nu råda äro alltför låga. Ehuru ofta återkommande ändringar i lagen om barnbidrag medföra vissa olägenheter, anser utskottet likväl, att nämnda belopp böra höjas utan avvaktan på en mera genomgripande revision av lagen om barnbidrag. I propositionen föreslås en höjning av beloppen med omkring 60 procent. I motionerna I: 44 och II: 75, som väckts vid riksdagens början, har hemställts, att beloppen genomgående höjas med 500 kronor. Den i propositionen föreslagna höjningen kommer beträffande ensamstående försörjare i ortsgrupp 1 att uppgå till 450 kronor och i övriga fall att överstiga 500 kronor. Utskottet anser sig böra förorda det i propositionen framlagda förslaget i denna del.

Utskottet.

Den föreslagna höjningen av de avdragsfria inkomstbeloppen i lagen om barnbidrag synes, såsom departementschefen framhållit, böra medföra en höjning även av motsvarande avdragsfria inkomstbelopp i bidragsförskotts-

lagen. Socialvårdskommittén har förordat, att beloppen skola höjas endast i sådan mån, att överensstämmelse kommer att föreligga med lagen om barnbidrag. För närvarande äro de avdragsfria inkomstbeloppen i bidragsförskottslagen högre än motsvarande belopp i lagen om barnbidrag. I propositionen föreslås att den nuvarande differensen i detta hänseende mellan de båda lagarna skall bestå. Med hänsyn till att de skäl, som vid tillkomsten av 1943 års bidragsförskottslag anfördes för denna skillnad mellan de båda lagarna, alltjämt äga giltighet, anser sig utskottet böra tillstyrka propositionen även i denna del.

Ej heller i övrigt ha de genom propositionen framlagda förslagen givit anledning till erinran från utskottets sida.

Utskottet, som i detta sammanhang vill erinra om att utskottet i sitt denna dag avgivna utlåtande nr 1 tillstyrkt det genom propositionen nr 231 framlagda förslaget till lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1946/47 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, får under hänvisning till vad ovan anförts hemställa,

A. att riksdagen måtte antaga de genom propositionen framlagda förslagen till

1) lag angående ändrad lydelse av 5 § 2 mom. lagen den 18 juni 1937 (nr 382) om barnbidrag samt

2) lag om ändrad lydelse av 8 § 2 mom. bidragsförskottslagen den 11 juni 1943 (nr 382);

B. att riksdagen måtte under femte huvudtiteln för budgetåret 1946/47 såsom förslagsanslag anvisa

1) till *Barnbidrag* 8 250 000 kronor,

2) till *Dyrtidstillägg å barnbidrag* 3 800 000 kronor och

3) till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott* 3 000 000 kronor; samt

C. att motionerna I: 44 och II: 75 måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt.

Stockholm den 23 maj 1946.

På sammansatt stats- och andra lagutskotts vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från statsutskottet: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Mannerskantz*, *Gustaf Iwar Anderson*, *Albertsson*, *Pettersson* i Dahl och *Pettersson* i Degerfors;

från andra lagutskottet: herrar *Norman*, *Linder*, *Hallagård*, *Hagård*, *Andersson* i Alfredshem och *Jacobsson* i Igelsbo.

Reservation

av herr *Mannerskantz*.

Stockholm 1946. Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner.